

власного тіла. Жіноча позиція – це здатність відмовитись від власного нарцисизму спочатку перед чоловіком, а потім перед дитиною. Проте не кожен суб'єкт може мати справу зі своєю біологічною статтю, тому слід зазначити, що навіть методично ідеальна програма з формування тілесності у жінок матиме свої певні обмеження.

Список використаних джерел

1. Kaliuzhna Y. M., Savchenko N. V., Zinchenko I. A., Kaizerova A. V., Martyniuk I. S. *Psychological Features of the Formation of Corporeality in Young Women* (Психологічні особливості формування тілесності у молодих жінок). *Iranian Journal of War and Public Health*. Vol. 14, Issue 1 (2022). Janbazan Medical and Engineering Research Center, 2022. P. 9–17. URL: <https://ijwph.ir/article-1-1109-en.html> (дата звернення: 30.07.2023).
2. Kaliuzhna Y. M., Beheza L. E. *Corporealitative Experience as a Dispositional Component of the Self-Concept of Personality* (Тілесний досвід як диспозиційна складова Я концепції особистості). *Věda a perspektivy : мультидисциплинарний міжнародний журнал (Чехія)*. 1(8) 2022. С. 207–216. DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1584-2022-1\(8\)-207-216](https://doi.org/10.52058/2695-1584-2022-1(8)-207-216).

Кузнецова Мілена²⁴

ORCID: [0000-0002-3170-1649](https://orcid.org/0000-0002-3170-1649)

E-mail: mkusya1605@gmail.com

Кузнецова Ірина²⁵.

ORCID: [0000-0002-7782-8848](https://orcid.org/0000-0002-7782-8848)

E-mail: kusya388@gmail.com

Харківський національний медичний університет
м. Харків, Україна

ВПЛИВ ПОСТІЙНОГО ПСИХОЕМОЦІЙНОГО НАПРУЖЕННЯ, СПРИЧИНЕНОГО ВІЙНОЮ В УКРАЇНІ, НА ЯКІСТЬ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Постійний стрес і тривога стали супутниками життя населення України. За останній рік у пошуках кращої долі, тікаючи від війни, за межі країни виїхало приблизно 8 мільйонів українців (серед них молодь і діти), а деякі люди переїхали в інші регіони, залишившись в Україні. У зв'язку з цим виникають різні проблеми, починаючи від пошуку житла до працевлаштування, а подекуди й соціальної адаптації, що в сукупності зумовлює психічне перенапруження. Метою цього дослідження є визначення впливу постійного психоемоційного напруження, спричиненого війною в Україні, на якість освітнього процесу в закладах вищої та фахової передвищої освіти. У дослідженні взяли участь 43 респонденти, серед яких були здобувачі освіти та викладачі Харківського національного медичного університету (далі – ХНМУ) та медичного коледжу ХНМУ. Опитування проведено за допомогою спеціальних опитувальників, поширених за допомогою Google forms в соціальних мережах Viber, Telegram. На основі

²⁴©Кузнецова Мілена (Kuznetsova Milena)

²⁵©Кузнецова Ірина (Kuznetsova Irina)

аналізу відповідей респондентів виявлено, що серед чинників, які мали найбільший вплив на респондентів, були стрес і тривога. Крім того, опитані зазначали зростання потягу до шкідливих звичок, зокрема до вживання алкоголю, слабоалкогольних напоїв та тютюну. 100% респондентів звертали увагу на погіршення стану здоров'я. Усе це призвело до зниження мотивації до навчання у здобувачів освіти та появи симптомів емоційного вигорання у викладачів, що супроводжувалось зниженням якості освітнього процесу та загальної успішності у здобувачів. За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок про негативний вплив психоемоційного напруження, зумовленого війною в Україні, на якість освітнього процесу, що проявлялось зниженням вмотивованості та погіршенням показників загальної успішності у здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: психоемоційне напруження, стрес, війна в Україні, освітній процес, викладач, здобувачі вищої освіти.

The Influence of Constant Psychoemotional Tension Caused by the War in Ukraine on the Quality of the Educational Process. Constant stress and anxiety have become life companions of the population of Ukraine. Over the past year, approximately 8 million people fled the country in search of a better life (young people and children among them), while some people left for other regions remaining in Ukraine. All this leads to the emergence of a whole series of problems, starting from the search for housing to employment, and sometimes social adaptation, which collectively triggers mental overstrain. The purpose of this study was to determine the impact of constant psycho-emotional stress caused by the war in Ukraine on the quality of the educational process in institutions of higher and professional pre-higher education. The study involved 43 respondents, including students and teachers of Kharkiv National Medical University (KhNMU) and Medical College of KhNMU. A survey was conducted using special questionnaires distributed using Google forms in social networks Viber, Telegram. Assessment of the answers of the respondents showed the following results: stress and anxiety played a leading role among the factors that had the greatest impact on the respondents. In addition, the interviewees noted an increase in craving harmful habits, in particular alcohol, soft alcohol beverages and tobacco. 100% of respondents noted a deterioration of their health. All this collectively resulted in a decrease in students' motivation to study and the development of symptoms of emotional burnout in teachers, manifested in the deterioration of the quality of the educational process and the overall success of students. Based on the results of the research, we can conclude that the psycho-emotional stress caused by the war in Ukraine had a negative impact on the quality of the educational process, which was manifested by a decrease in students' motivation and overall success rates.

Keywords: Psycho-Emotional Tension, Stress, War in Ukraine, Educational Process, Teacher, Students.

Вступ. Останні роки стали значним викликом для всіх українців, зокрема для молоді та людей середнього віку [1, 2]. Багато хто втратив близьких, роботу, житло, зазнав насильства, а найголовніше втратив душевний спокій і впевненість у майбутньому. Багато людей вимушені були покинути свої домівки в пошуках порятунку в інших регіонах, а подекуди і в інших країнах [3]. Нині спостерігається тенденція щодо виїзду дітей і молодих людей, зокрема здобувачів вищої освіти (студентів), через постійну загрозу ракетних ударів по

всій території України [4, 5]. Усі ці чинники призводять до стресу та можуть негативно впливати на організацію освітнього процесу в закладах освіти.

Метою цього дослідження є визначення впливу постійного психоемоційного напруження, зумовленого війною в Україні, на якість освітнього процесу в закладах вищої та фахової передвищої освіти.

Матеріали та методи. До дослідження було залучено 43 респонденти, серед яких 12 здобувачів вищої освіти (студентів, з яких 8 дівчат і 4 хлопці) та 10 викладачів ХНМУ (6 жінок і 4 чоловіки), 10 здобувачів вищої освіти (7 дівчат і 3 хлопці) та 11 викладачів медичного коледжу ХНМУ (6 жінок і 5 чоловіків). Для досягнення встановленої мети дослідження розроблено спеціальний опитувальник для встановлення причинно-наслідкових зв'язків між впливом психоемоційного перенапруження та якістю освітнього процесу. Опитувальник поширено за допомогою Google forms на різних соціальних платформах, наприклад Viber, Telegram.

Основні результати. На основі аналізу даних опитування отримано такі дані: серед факторів, які впливали на опитаних респондентів найбільшою мірою, зазначено стрес у 48% опитаних; тривога – у 26 %; невпевненість у майбутньому – у 19% та страх за близьких – у 7% опитаних. При цьому більшість опитаних не виїжджали за межі регіону (54%) та інші (46%) перебували в інших регіонах України.

Крім того, респонденти звертали увагу на збільшення потягу до вживання алкогольних та/або слабоалкогольних напоїв у чоловіків у 63% випадків і у жінок у 37%, щодо тютюнопаління як засобу боротьби зі стресом у жінок – у 58% опитаних, а у чоловіків – у 42% опитаних.

Виявлено, що за допомогою алкогольних напоїв та тютюнопаління стрес знімали переважно люди середнього віку, а молодь більше вживала слабоалкогольні напої та тютюн. У 100% опитаних за останній рік погіршився стан здоров'я. Респонденти переважно скаржилися на біль за грудиною – у 38% випадків; постійний головний біль – у 27%; загальна слабкість та втома – у 17%; погіршення пам'яті та уваги – у 11% і розлади шлунково-кишкового тракту – у 7%. Майже в усіх опитаних здобувачів вищої освіти (92%) спостерігалось зниження загальної успішності та мотивації до навчання, яке вони пов'язували з погіршенням стану здоров'я через вплив хронічного стресу, спричиненого війною в Україні. Водночас 8% опитаних мали труднощі під час відповіді на це питання.

У викладачів картина була дещо іншою: у 56% випадків зазначалося зростання відповідальності за виконання роботи в умовах конкуренції на ринку праці. Водночас це зумовлювало додаткове навантаження на психоемоційний

стан викладача і створювало передумови для розвитку синдрому емоційного вигорання, що призводило до зниження мотивації до подальшого професійного розвитку та виконання своїх обов'язків. Так, 44% викладачів наголошували на відсутності мотивації до залучення нових інтерактивних технологій в освітній процес, оскільки вважали, що це жодним чином не сприятиме заохоченню здобувачів освіти до навчання.

Висновки. Отже, на основі результатів проведеного дослідження можна зробити висновок, що психоемоційне напруження, зумовлене війною в Україні, мало негативний вплив як на сам освітній процес, так і на всіх його учасників, що призводило до зниження загальної успішності здобувачів освіти (студентів).

Список використаних джерел

1. Вінс В., Радюшкіна Ю. Психологічна характеристика поведінкових реакцій студентів ВНЗ в умовах навчального стресу. Актуальні проблеми сучасної психології : шляхи становлення особистості: зб. наук. статей за матеріалами міжнар. наук.-практ. офлайн-онлайн конф. учнівської молоді, студентів, аспірантів, молодих учених та науковців, м. Переяслав-Хмельницький, 14–16 трав. 2019р. / За заг. ред. Т. В. Кириченко, Т. М. Кузьменко. Переяслав-Хмельницький: «Вид-во КСВ», 2019. С. 297–302.
2. Іванова О. І., Басанець Л. М. Динаміка розумової працездатності студентів у процесі їх навчання. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал. 2010; 1 (3). С. 165–173.
3. Маруненко І. М. Психофізіологія: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] Київ: Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 408 с.
4. Маруненко І. М. Неведомська Є. О., Волковська Г. І. Психофізіологія: навч.-метод. посіб. з питань проведення практичних робіт. [для студ. небіол. спец. вищ. навч. закл.] Київ: Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2014. 52 с.
5. Шинкарук В. Основні напрями модернізації структури вищої освіти України. Вища школа. 2007. № 5. С. 3–16.

Кульмінська Анастасія²⁶

Українська інженерно-педагогічна академія
м. Харків, Україна

E-mail: n.kulminskaya96@gmail.com

ВПЛИВ КЕРІВНИКА НА КОРПОРАТИВНІ ВІДНОСИНИ У ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

У статті було розкрито питання впливу керівника на корпоративні відносини у закладі професійної (професійно-технічної) освіти. Розглянуто основні завдання сучасного керівника та вимоги до нього. Проаналізовано характеристики, які повинен мати керуючий закладом професійної (професійно-технічної) освіти в наш час. Визначено роль керівника в управлінні колективом та закладом професійної (професійно-технічної) освіти.

Ключові слова: керівник, корпоративна культура, управління, колектив, комунікації.

The Influence of the Manager on Corporate Relations in the Professional (Vocation-Technical) Education Institution. The article revealed the issue of the manager's

²⁶©Кульмінська Анастасія (Kulminska Anastasia)